

Den gamle lektor husker sine rødder

Lektor Orla Rasmussen, der fylder 80 år, fortæller om sit dramatiske liv

Tekst: Paul Nielsen

Foto: Martin Ravn

I Henriette og Orla Rasmussens dejlige hjem Frederiksgade 62 hænger der et maleri. Det er udført af en af den tids mange omrejsende malere efter et fotografi, han fandt i Orla Rasmussens forældres hus. Det viser en af de gamle, stråttækte arbejderboliger, hvor Orla Rasmussens bedsteforældre boede sammen med deres børn. Pladsen var trang, og midt i stuen var der et åbent ildsted, som familien lejrede sig omkring. Det er et maleri, Orla Rasmussen hæger meget om.

Forhenværende lektor Orla Rasmussen fylder den 19. ok

tober 80 år, og det var anledning til besøget hos ham. På selve dagen er der åbent hus fra klokken elleve.

Orla Rasmussen stammer fra Falster, men kom til Horsens i 1935 som timelærer på Statsskolen. Han husker Horsens som en meget stille by dengang. Der foregik ikke ret meget, men, som han siger: »Vi havde jo heller ingen penge«. Inden han fik lejlighed, boede han på Missionshotellet. Værelse med aftens- og morgenmad kostede - ti kroner, inclusive drikkepenge.

Kontant betaling

- Et lille indtryk af standsforskellen i byen fik jeg, da jeg dagen efter gik til lægen. Det var hos doktor Tolderlund i Nørregade. Han spurgte mig, om jeg var fastansat på Statsskolen. - Nej, svarede jeg. Jeg er timelærer. - Nå, så må De hellere betale mit honorar kontant. Det bliver ti kroner,

lød svaret. Og da de to udgifter var betalt, havde jeg kun ti kroner til resten af måneden, fortæller Orla Rasmussen.

Senere ændrede det sig. Vi kunne - bl. a. hos købmanden - få kredit, så længe vi ville. Når vi betalte, lød det ofte: - Vi håber, at I kommer igen. Og vi betalte altid. Vi vidste, hvad pengene var værd. Når man har sin rod i et arbejderhjem, glemmer man det aldrig.

- Jeg besøgte en dag Industrimuseet og blev her fanget af den gamle træskofabrik. Den kendte jeg fra Nykøbing Falster, fordi en af dem, der var ansat her, kom til at bo i en af lejlighederne i det hus, min far købte på et tidspunkt. Både min kone og jeg holder meget af Horsens. Her flytter vi aldrig fra.

Niels Bohr

Som lærer blev jeg færdig på 51/2 år. Jeg gik på universitetet i København og blev

cand. mag. med eksperimentel fysik som hovedfag.

Vi blev bl. a. undervist på Niels Bohrs Institut, og da Bohr i forbindelse med indvielsen af Vitus Beringparken, var i Horsens, besøgte han Statsskolen for at se det ny fysiklaboratorium. Vi skulle have haft det, der fandtes i Vejle, men det slog fejl, hvorefter forretningsfolk i Horsens gik sammen om at skabe et i Horsens.

Jeg forlod Statsskolen i 1977 efter 42 år. Da jeg gik, kom en af mine elever og sagde: »Du kunne godt være blevet et år mere og gjort os færdige«. Det er den største kompliment, jeg nogensinde har fået.

Jeg var også lærer på Gedved Seminarium 1956-62 og på Ingeniørskolen 1938-52. Og så var jo også kommet det med politik. Det var daværende redaktør på Horsens Social-Demokrat, Sophus Rasmussen, der »promoverede« mig. Jeg blev indvalgt i 1954 og sad til 1966.

Jeg blev bl. a. formand for sygehusudvalget, og det gav mig interessante opgaver, og så fordi jeg kom til at beskæftige mig med bygningen af det ny sygehus. Arbejdet havde nok forbindelse med, at jeg som gammel spejder havde været med til at starte donor-korpset i Horsens.

Ikke stillet op

Hvordan jeg kom ud? Jo, der skete det op til valget i 1966, at borgmester Robert Holm en dag sagde til mig: »Der er ingen, der har opstillet dig«. - Nå, svarede jeg, så må jeg jo gå.

Faktisk var jeg glad for at forlade byrådsarbejdet, fordi det - tidkrævende som det var - både var ved at gå ud over mit arbejde og mit familieliv. Jeg har aldrig savnet byrådsarbejdet, så bitter er jeg ikke, selvom jeg ved min afgang også meldte mig ud af Socialdemokratiet.

Arresteret

- *Under besættelsen blev De arresteret af Gestapo.*

- Ja, tyskere og danske håndlangere kom klokken halvsv om morgenen, blev 2½ time og rodede hele huset igennem. Bl. a. husker jeg, at de i kælderen fandt et bræk-

Trods omskiftelser og dramatiske begivenheder har Orla Rasmussen altid haft en klar opfattelse af sin baggrund og hvor han hører hjemme. Her er han fotograferet i sin »hule« på Frederiksgade.

Jeg var blandt de sidste, der blev sendt til Danmark fra Neuengamme i de hvide busser. undervejs overnattede vi i Friedrichsruhe. Danske sygeplejersker kom med på turen. Jeg genkendte en af dem. Det var Ruth Hjerrild Petersen, som senere blev forstander på alderdomshjemmet i Horsens.

Min store oplevelse var, at jeg mødte min kone ved Kru-så. Hun var cyklet dertil og fik lov til at køre med til Horsens, hvorefter vi blev samlet i Møgelkær-lejren og senere sendt videre til København for at komme til Sverige.

- Hvorfor tyskerne tog mig? Ja, jeg havde haft besøg af en kendt modstandsmand Elias Bredsdorff, hvem jeg lovede at samle oplysninger, som modstandsbevægelsen kunne bruge.

Jeg selv blev flyttet til Frø-slev-lejren den 10. august. Vi blev sejlet fra København til Flensborg og kørt resten af vejen i busser. Jeg blev sammen med andre sendt på gravearbejde, men vi var fire fra Horsens, der i stedet sad og spillede bridge. Vi havde det til fælles, at vore koner alle ventede sig. Det hele hørte brat op. den 21. december blev vi sendt til Neuengamme kz-lejren. Det kalder jeg vel en »julegave«.

Et chok Overgangen var et chok. Der var tæsk, ballade og ofte luftalarm. Faktisk var der aldrig ro. Jeg kom på såkaldt udkommando i Dalum, hvor jeg kom til at arbejde som - slaktetjenestemand og måtte bl.a. arbejde på en -

Jeg fik også en henvendelse fra Asger Holmboe om at være med til at danne nogle såkaldte M-grupper. Det sagde jeg ja til. Medlemmerne blev sendt til våbeninstruktion. Der blev bl. a. to grupper af Statsskole-elever. Deres opgave var at røve våben fra de tyske banevagter. De blev revet op og gennembanket, og på den måde kom mit navn frem. Der blev lavet en razzia på Statsskolen, der var flyttet til Alle-gades skole. Jeg fik ikke en mulighed for at stikke af.

Ville se datteren

Man har spurgt mig, hvordan man overlever i en koncentrationslejr. For mit vedkommende kan jeg sige, at jeg jo havde fået en datter, og hende var jeg fast besluttet på

at komme hjem og se. Den tanke holdt mig oppe. Jeg blev aldrig kørt ned. Jeg tror nok, jeg kan leve på en sten. Ernæringen i lejren var elendig, men heldigvis fik vi Røde Kors-pakker.

Selvfølge- lig kunne det ikke undgås, at man blev påvirket af den terror, tyskerne udviste overfor fangerne. Det blev til mange tæsk. men vi blev også opfindsomme. F. eks. lavede vi kortspil af små stumper toilet-papir.

Det, man oplevede dengang, ligger dybt i en. Der er stadig noget tilbage, men jeg mener ikke, at det har givet mig psykiske problemer, siger Orla Rasmussen, som kan vente fuldt hus, når han runder de fire snese.

Orla Rasmussen med det maleri, der viser hans fars hjem.